BP (Daugėlaičiai–2)); anglis (H_{abs}–92,71 m), datuota 692–887 cal AD (Poz–66306, 1220±30 BP (Daugėlaičiai–3)). Datavimas leidžia teigti, kad sluoksnis su perdegusiais akmenimis susidarė apie VII–VIII a. sandūrą. Nustačius, kad akmenų krūsnis tęsiasi už šurfo ribų, tyrimai buvo nutraukti, tyrimų plotas užpiltas. 2015 m. tyrimus planuojama tęsti.

Netoli Daugėlaičių (Norkūnų) neįtvirtintos gyvenvietės žinomi keli geležies amžiaus archeologiniai objektai (1 pav.): Jurgaičių piliakalnis, vadinamas Kryžių kalnu (UK 23879); apie 1,3 km atstumu į V nutolusi VIII–XI a. Daugėlaičių kapinyno vieta (*LAA*, V., 1977, t. III, p. 31); apie 1,2 km atstumu į ŠR esanti III–XI a. Gibaičių pilkapių vieta ir kapinyno liekanos, XVII–XVIII a. senkapio liekanos (*LAA*, V., 1977, t. III, p. 39). Veikiausiai vieną iš šių kapinynų (arba abu) naudojo Daugėlaičių (Norkūnų) neįtvirtintą gyvenvietę įkūrusi bendruomenė. Su Daugėlaičių (Norkūnų) neįtvirtinta gyvenviete I, manoma, susijusi ir už 600–700 m į PV esanti Daugėlaičių neįtvirtinta gyvenvietė II (žr. šio leidinio p. 529).

Sunykus Daugėlaičių (Norkūnų) neįtvirtintai gyvenvietei, jau po Valakų reformos, ši vieta vėl buvo apgyvendinta – tą rodo pavieniai naujųjų amžių radiniai. Neįtvirtintai gyvenvietei siūloma suteikti teisinę apsaugą.

Daugėlaičiai Unenclosed Settlement I

In 2014, a new archaeological object, an Iron Age unenclosed settlement, was discovered in a field on the bank of the Kulpė stream on the boundary between Daugėlaičiai and Norkūnai villages (Šiauliai District) (Figs. 2, 3). Topsoil full of burnt stones, animal bones, clay daub, and potsherds was distinguished in a roughly 3 ha area along the Kulpė. During the field survey and evaluation, test pit 1 (2 x 2 m, 4 m^2) was excavated (Figs. 10, 12), 20 geological boreholes were drilled, and about 4200 m^2 surveyed with a metal detector (Fig. 1).

The approximate boundaries of the incidence of a cultural layer (about 3 ha) was determined during the survey, a cultural layer undisturbed by ploughing was recorded, and 46 special finds dating to the mid-1st millennium – 13th century were discovered (a cruciform pin, a crook-shaped pin, a penannular brooch, a darning needle, handstones, whetstones, a mould fragment?, etc.) (Figs. 5–9) and sherds of hand built pottery (Fig. 4). 5934 diverse small whole and partial finds (pottery, clay daub, animal bone fragments (Fig. 11) and 3 special finds (Fig. 13) were discovered in water sieving the soil from test pit 1). The investigation was discontinued after the discovery of a stove made of burnt stones that continued outside the test pit's boundaries (Fig. 14).

The three dates obtained using ^{14}C AMS allow the statement to be made that the layer with burnt stones that was recorded in the excavated area formed circa the turn of the 8th century. The unenclosed settlement dates to the mid-1st millennium – 13th century but isolated finds from the 17th–18th centuries were also discovered in it.

Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė,
Vida Kliaugaitė, Aušra Zalepūgienė

Tyrimai Kernavėje

2014 m. birželio mėnesį AB „Utenos melioracija“ užsakymu atlikti detalieji archeologiniai tyrimai ir žvalgymai Kernavės senojo miesto II (UK 24568) teritorijoje (Širvintų r.). Tai tęsinys tyrimų, vykdytų 2011 ir 2013 m., jie susiję su naujų komunalinių trasų tiesimu, vykdant pro-

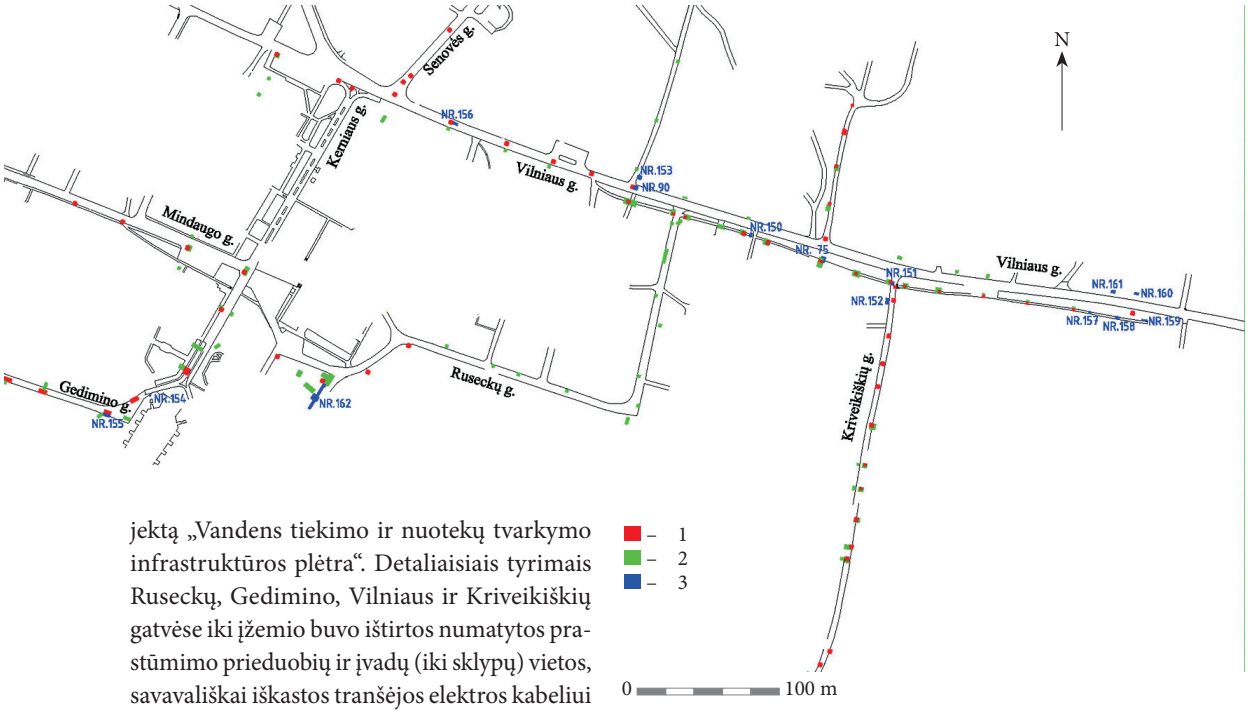

jektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“. Detaliaisiais tyrimais Ruseckų, Gedimino, Vilniaus ir Kriveikiškių gatvėse iki įžemio buvo ištirtos numatytos prastūmimo prieduobių ir įvadų (iki sklypų) vietos, savavališkai iškastos tranšėjos elektros kabeliui vieta (iš viso ištirtas 75,4 m^2 dydžio plotas), atlikti žvalgymai statybos darbų metu prieduobių vietose, kurios buvo tirtos ankstesniais 2011 ir 2013 m., taip pat žvalgyta kasant 5 naujas duobes (1 pav.).

Kernavės miestelyje archeologiniai tyrimai vykdyti nuo XX a. 9 dešimtmečio. Čia dirbo archeologai A. Luchtanas (1987, 1996 m.), D. Vaičiūnienė (2004 m.), G. Vėlius (2005, 2010 m.), R. Vengalis (2006, 2008 m.), D. Baltramiejūnaitė (2008, 2012 m.), L. Kvizikevičius (2012 m.). Tyrimų metu rastas XIII–XIX a. datuojamas kultūrinis sluoksnis (*ATL 1986 ir 1987 metais*, V., 1988, p. 137–142; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 397–398; *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 52–53; *ATL 2006 metais*, V.,

1 pav. 2011, 2013 ir 2014 m tyrinėtų vietų suvestinis situacijos planas: 1 – 2011 m. tirtos vietos; 2 – 2013 m. tirtos vietos; 3 – 2014 m. tirtos vietos. E. Pranckėnaitės ir V. Kliaugaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the locations excavated in 2011, 2013, and 2014: 1 – locations excavated in 2011; 2 – locations excavated in 2013; 3 – locations excavated in 2014.

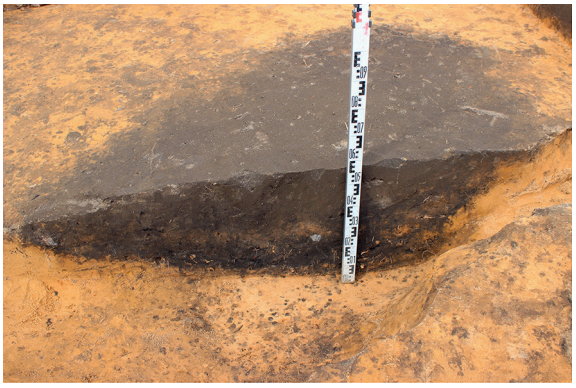

2 pav. Duobės 1 perkasoje 162 pjūvis iš PR. A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 2. The section of pit 1 in trench 162, as seen from the SE.

2007, p. 420–423; *ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 330–340; *ATL 2010 metais*, V., 2011, p. 335–336; *ATL 2012 metais*, V., 2013, p. 400). 2011 (A. Kuzmickas) ir 2013 m. (E. Pranckėnaitė) vykdyti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai Kernavės miestelio teritorijoje vystant projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Širvintų rajone“. Buvo tiriama Gedimino, Kerniaus, Kriveikiškių, Mindaugo, Pajautos, Pilkapio, Ruseckų, Neįtvirtintos, Vilniaus gatvėse, aptiktas kultūrinis sluoksnis, datuojamas XIV–XIX a. (*ATL 2011 metais*, V., 2012, p. 389–392; *ATL 2013 metais*, V., 2014, p. 303–309).

3 pav. Ypatieji radiniai iš duobės 1 perkasoje 162: 1 – papuošalo (?) fragmentas; 2 – apkalas su kilpele; 3 – įtveriamojo peilio geležtė. A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 3. Special finds from pit 1 in trench 162: 1 – an ornament (?) fragment; 2 – a metal decoration with a small loop; 3 – the blade of a knife with a push tang.

2014 m. **Ruseckų gatvėje** detalieji tyrimai vykdyti savavališkai pradėtoje kasti elektros kabelio tranšėjos vietoje. Čia ištirta ***perkasa 162*** (30 m^2). Joje fiksuotas neintensyvus kultūrinis sluoksnis, sudarytas iš dviejų horizontų: 5–28 cm storio maišytos pilkos žemės sluoksnio su XVII–XIX a. datuojamais radiniais, ir 4–22 cm storio juodos žemės sluoksnio su XIV–XVII (?) a. radiniais. Įžemyje fiksuotos 2 duobės. Ūkinės paskirties *duobė 1* buvo 2,73 m ilgio ir 1,68 m pločio, į įžemį įgilinta 60 cm (2 pav.). Duobės užpildą sudaro 3 sluoksniai: 16–24 cm tamsiai pilka žemė, 6–16 cm šviesiai pilka mai-

4 pav. XIV–XV a. buitinė keramika iš duobės 1 perkasoje 162. A. Zalepūgienės nuotr.

Fig. 4. 14th–15th-century household pottery from pit 1 in trench 162.

šyta žemė ir 13–36 cm degėsinga juoda žemė. Duobėje surasti 4 ypatieji radiniai: žalvarinio papuošalo (?) fragmentas, neaiškios paskirties sidabrinis (?) dirbinys, geležinis įtveriamasis peilis ir žalvarinis apkalas su kilpele (3 pav.). Surinkta molio tinko, buitinės keramikos, datuojamos XIV–XV a., fragmentų – puodų šukių, puoštų bangele, horizontaliomis linijomis ar įkartėlėmis (4 pav.), daugiau kaip 2 kg gyvulių kaulų. Duobės 1 gruntas paimtas archeobotaniniams tyrimams, kuriuos atlieka šių tyrimų vadovė dr. Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė. *Duobė 2* vos 9 cm gylio, neaiškios paskirties bei chronologijos. Joje rastas vienas gyvulio kaulas.

Gedimino gatvėje ištirti 2 šurfai. ***Šurfe 155*** (4,5 m^2), tirtame į P nuo 2011 m. tirtos perkasos 2, aptiktas 50–60 cm storio kultūrinis sluoksnis su negausiais XVI–XX a. radiniais: buitinės keramikos fragmentais, geležiniu raktu (5:3 pav.), gyvulių kaulais bei ūkinės duobės (?), fiksuotos 2011 m. tirtoje perkasoje 2, tęsiniu. Ši duobė siekė iki 1,3 m gylio nuo esamo žemės paviršiaus. Joje surinkta buitinės keramikos, datuojamos XVI–XIX a., peilio geležtė (5:1 pav.), gyvulių kaulų. Išmestose žemėse tikrinant metalo detektoriumi aptiktas žalvarinio karoliuko ruošinys (?) (5:2 pav.).

Šurfe 154 (1m^2), tirtame skilusios bažnyčios tvoros ŠV pusėje, aptiktas iki 30 cm storio kultūrinis sluoksnis su molio tinku, geležies šlaku, gyvulių kaulais bei smulkiais XVIII–XIX a. datuojamos buitinės keramikos fragmentais.

Vilniaus gatvėje, jos važiuojamoje dalyje, žvalgant mechanizuotai kasamą tranšėją (***šurfas 156*** (6,4 m^2), po gatvės supiltiniais sluoksniais fiksuotas pilko smėlio sluoksnelis, kuriame rasti 3 geležiniai radiniai: plačiaašmenis pentinis kirvis (6 pav.), datuojamas II tūkst. I puse, rutulinio guolio šratas (ar apvalioji kulka?) bei neaiškios paskirties dirbinio dalis. Kultūrinis sluoksnis šioje vietoje nesusiformavęs, pilko smėlio sluoksnelis vertintinas kaip ankstesnis žemės paviršius.

2011 m. tirto šurfo 90 išplėtime (4 m^2) bei į ŠR nuo jo, atsišakojime nuo Vilniaus gatvės, Neįtvirtintos gatvės link ištirtame ***šurfe 153*** (4 m^2) po supiltiniais sluoksniais aptiktas 40–45 cm (šurfe 90) ir 20–30 cm (šurfe 153) storio pilkos žemės sluoksnis su XIX (?) – XX a. radiniais.

Šurfe 150 (4,5 m^2), ties Vilniaus g. 17 sklypu, fiksuotas iki 0,85–1,8 m storio kultūrinis sluoksnis su XVI–XIX a. radiniais: Jono Kazimiero šilingu (1664 m.), peilio geležte, bato pasagėle, stiklinio puodelio (?) ąselės dalimi, statybinės ir buitinės keramikos, molio tinko, gyvulių kaulų fragmentais.

2011 ir 2013 m. tirtos ***perkasos 75*** išplėtime (6 m^2) aptiktas 0,4–1,1 m storio kultūrinis sluoksnis su palyginti gana gausia XVI–XVIII a. archeologine medžiaga: statybine ir buitine keramika, geležies šlaku, molio tinku, gyvulių kaulais. Sluoksnyje taip pat rastas geležinis pleiš-

5 pav. Ypatieji radiniai iš šurfo 155: 1 – įtveriamojo peilio geležtė; 2 – karoliuko ruošinys (?); 3 – raktas. V. Kliaugaitės nuotr.

Fig. 5. Special finds from test pit 155: 1 – the blade of a knife with a push tang; 2 – a bead blank?; 3 – a key.

tas bei Stanislovo Augusto Poniatovskio trigrašis (1765 m.).

Vilniaus ir Kriveikiškių gatvių sankryžoje, tarp 2011 ir 2013 m. tirtų šurfų 56 ir 91, važiuojamoje dalyje tirtame ***šurfe 151*** po supiltiniais kelio sluoksniais aptiktas iki 50–70 cm storio pilkos molingos žemės maišytas sluoksnis, kuriame surinkta smulkių XVIII (?) – XIX a. buitinės keramikos fragmentų, taip pat šiuolaikinių šiukšlių (vinių, skardos, vielos fragmentų ir kt.). Šurfo Š dalyje aptiktas beveik visas puodas (7 pav.).

6 pav. Kirvis iš tranšėjos 156. J. Babenskienės nuotr.
Fig. 6. The axe from trench 156.

7 pav. Puodas šurfe 151 in situ. V. Kliaugaitės nuotr.
Fig. 7. The pot in test pit 151, in situ.

Abiejose Vilniaus gatvės pusėje, ties namų 25, 27 ir 20, 22 sklypais, buvo žvalgoma mechanizuotai kasant prieduobes inžinerinių tinklų šuliniams įrengti (duobės 157–161). Jose archeologiškai vertingo sluoksnio, struktūrų ar radinių neaptikta.

Kriveikiškių gatvėje, ties sklypu 1 ištirtoje ***perkasoje 152*** (10 m^2) fiksuotas iki 40–50 cm storio pilkšvas smėlingas dirvožemis su negausiais XVIII–XX a. radiniais: statybinės, buitinės keramikos, stiklo, molio tinko fragmentais, gyvulių kaulais.

2014 m. archeologiniai tyrimai Kernavėje patvirtino turimus duomenis apie kultūrinio sluoksnio paplitimą Kernavės senojo miesto II teritorijoje.

The investigation in Kernavė

In 2014, during an excavation and evaluation at the site of Kernavė Old Town II (Širvintos District), test pits and trenches (a total of 75.4 m^2) were excavated in Ruseckų, Gedimino, Vilniaus, and Kriveikiškių Streets and a survey was conducted in Vilniaus Street (Fig. 1). A 0.14–1.6 m thick cultural layer was discovered (Fig. 2) and 14th–20th-century artefacts collected: two coins (a John II Casimir 1664 shilling and a Stanisław August Poniatowski 1765 threegroat), bronze ornament fragments (a small bead, a metal decoration, etc.), iron knives, wedges, a key, an axe, glass shards, pottery fragments (from vessels and stove tiles) (Figs. 3–7), slag, clay daub, and animal bones. The 2014 investigation confirmed the available data about the incidence of the cultural layer in the territory of Kernavė Old Town II.